

Dešijel Hemet
MALTEŠKI SOKO

Preveo
Nikola Pajvančić

Laguna

Naslov originala

Dashiell Hammett

THE MALTESE FALCON

Copyright © 1929, 1930 by Alfred A. Knopf, Inc.

Copyright © renewed 1956, 1957 by Dashiell Hammett

This translation published by arrangement with Alfred A. Knopf, an imprint of the Knopf Doubleday Group, a division of Random House, Inc.

Translation copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Hozeu

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

1

SPEJD I ARČER

Vilica Semjuela Spejda bila je dugačka i koščata, brada mu je bila slovo V što štrči ispod savitljivijeg slova V njegovih usta. Nozdrve su mu se krivile unazad da stvore još jedno, manje, slovo V. Njegove žučkastosive oči bile su vodoravne. Motiv slova V ponovo se javljao u gustim obrvama što su se širile u stranu iz dve istovetne brazde iznad kukastog nosa, a svetlosmeđa kosa rasla je naniže iz visokih ravnih slepoočnica i pod ostrim uglom se spajala na čelu. Izgledao je sasvim prijatno, kao plavokosi satana.

On reče Efi Perin: „Da, dušo?“

Efi je bila vitka preplanula devojka kojoj se smeđa haljina od nečeg vunenog pripijala uz telo, kao da je mokra. Oči su joj bile smeđe i vragolaste na sjajnom dečkastom licu. Zatvorila je vrata za sobom, naslonila se na njih, pa rekla: „Neka devojka hoće da te vidi. Zove se Vonderli.“

„Klijent?“

„Izgleda. Svejedno ćeš hteti da je primiš: obara s nogu.“

„Uvedi je, dušo“, reče Spejd. „Uvedi je.“

Efi Perin ponovo otvori vrata, pa izađe u čekaonicu i stade s rukom na kvaki da kaže: „Izvolite ući, gospođice Vonderli.“

Glas reče: „Hvala vam“, tako tiho da su reči bile razgovetne samo zbog savršenog izgovora, i na vratima se pojavi mlada žena. Kretala se sporo, opreznim koracima, gledajući Spejda kobaltnoplavim očima, istovremeno stidljivim i ispitivačkim.

Bila je visoka, gipka i vitka, bez ijednog oštrog ugla na sebi. Telo joj je bilo pravo, visokih grudi, noge dugačke, šake i stopala uzani. Obukla se u dve nijanse plavog koje je izabrala zbog svojih očiju. Uvojci kose koji su padali ispod plave kape bili su tamnoriđi, njene pune usne jarkocrvene. Beli zubi sijali su u polumesecu koji je stvarao njen sramežljivi osmejak.

Spejd ustade, pokloni se i šakom debelih prstiju pokaza hrastov naslonjač pored svog stola. Bio je visok svih metar osamdeset. Zbog širokih oblikih ramena telo mu je delovalo gotovo kupasto – nimalo šire nego deblje – i zbog toga mu nedavno ispeglano odelo nije dobro stajalo.

Gospođica Vonderli prošaputa: „Hvala vam“, tiho kao ranije pa sede na ivicu drvenog sedišta.

Spejd se spusti u svoju stolicu na okretanje, okrenu se četvrtinu kruga ka njoj, učtivo se osmehnu. Osmehivao se ne razdvajajući usne. Sva slova V njegovog lica sada se izdužiše.

Kroz zatvorena vrata čulo se kuc-kuc-kuckanje pa slabšno zvonice i prigušeno zujanje pisaće mašine Efi Perin. U nekoj susednoj kancelariji neka snažna mašina tupo je vibrirala. Na Spejdivom stolu mlitava cigareta tinjala je u mesinganoj pepeljari prepunoj ostataka mlitavih cigareta.

Nepravilne sive ljuste pepela od cigareta istačkale su žutu površinu stola, zeleni upijač i ono malo papira što je bilo tu. Prozor iza mrke zavese, otvoren petnaest ili dvadeset centimetara, puštao je iz dvorišta vazduh koji je neodređeno mirisao na amonijak. Pepeo na stolu skupi se pa odmile na povetarcu.

Gospođica Vonderli je gledala sive ljuste kako se skupljaju i mile. U njenim očima bilo je nelagode. Sedela je na samoj ivici stolice. Stopala je držala ravno na podu, kao da će svakog časa ustati. Šake u tamnim rukavicama stezale su tanku tamnu torbicu na krilu.

Spejd se zaljulja na stolici pa upita: „Dakle, kako ja mogu da vam pomognem, gospođice Vonderli?“

Ona uzdahnu pa ga pogleda. Proguta knedlu i užurbano reče: „Da li biste mogli...? Mislila sam... Da... to jest...“ Onda zagriže donju usnu sjajnim zubima pa ne reče ništa. Samo su joj tamne oči sada govorile, molećivo.

Spejd se osmehnu i klimnu glavom kao da je shvata, ali prijatno, kao da nije reč ni o čemu ozbiljnom. On reče: „Recimo da mi ispričate o tome, od početka, pa ćemo onda da vidimo šta nam valja činiti. Najbolje da se vratite što dalje možete u prošlost.“

„To je bilo u Njujorku.“

„Da.“

„Ne znam gde ga je upoznala. Hoću da kažem, ne znam gde u Njujorku. Mlađa je od mene pet godina – tek joj je sedamnaest – i nismo se družile s istim ljudima. Čini mi se da nikada nismo bile bliske koliko sestre treba da budu. Mama i tata su u Evropi. To bi ih ubilo. Moram da je vratim pre nego što se oni vrate.“

„Da“, reče on.

„Oni stižu prvog sledećeg meseca.“

Spejdove oči zablistaše. „Onda imamo dve nedelje“, reče.

„Nisam znala šta je uradila sve dok nije stiglo njeno pismo. Poludela sam od brige.“ Usnice joj zadrhtaše. Šake joj zgnječiše tamnu torbicu u krilu. „Previše sam se bojala da je uradila nešto ovako da bih otišla u policiju, a ipak me je strah da joj se nešto desilo neprekidno terao na to. Nikome nisam mogla da se obratim za savet. Nisam znala šta da radim. Šta sam mogla?“

„Ništa, naravno“, reče Spejd, „ali je onda stiglo njeno pismo?“

„Da, i ja sam joj poslala telegram, zamolila je da se vrati kući. Poslala sam ga ovde na post restant. To je bila jedina adresa koju mi je dala. Čekala sam čitavu nedelju, ali odgovora nije bilo, više od nje nije stigla ni reč. A mamin i tatin dolazak sve je bliži. Zato sam došla u San Francisko po nju. Napisala sam joj da dolazim. Nije trebalo to da uradim, zar ne?“

„Možda nije. Nije uvek lako znati šta da se radi. Niste je našli?“

„Ne, nisam. Pisala sam joj da ću doći u hotel *Sent Mark* i preklinjala je da dođe i dozvoli mi da porazgovaram s njom, čak i ako ne namerava da se vrati kući sa mnom. Nije došla. Čekala sam je tri dana, ali ona nije došla, nije mi čak poslala ni poruku.“

Spejd klimnu plavokosom satanskom glavom, saosećajno se namršti, pa stisnu usne.

„Bilo je užasno“, reče gospođica Vonderli pokušavajući da se osmehne. „Nisam mogla tek tako da sedim tamo – da čekam – ne znajući šta joj se desilo, šta joj se može desiti.“ Nije više pokušavala da se osmehne. Stresla se.

„Jedina adresa koju sam imala bila je post restant. Napisala sam joj novo pismo, i juče posle podne sam otišla u poštu. Ostala sam tamo do mraka, ali nje nije bilo. Jutros sam ponovo otišla, i još nisam videla Korin, ali sam videla Flojda Terzbija.“

Spejd ponovo klimnu glavom. Mrštenja nestade. Zamenio ga je izraz pronicljive pažnje.

„Nije hteo da mi kaže gde je Korin“, nastavi ona, beznadežno. „Nije hteo ništa da mi kaže, sem da je ona dobro i da je srećna. Kako ja u to da verujem? To bi mi on svejedno rekao, zar ne?“

„Naravno“, složi se Spejd. „Ipak, možda je istina.“

„Nadam se da jeste. Iskreno se nadam da jeste“, uskliknu ona. „Ali ja ne mogu ovako da se vratim kući, da je uopšte ne vidim, da ne porazgovaram s njom čak ni telefonom. Nije hteo da me odvede kod nje. Rekao je da ona ne želi da me vidi. U to ne mogu da poverujem. Obećao je da će joj reći da me je sreo i da će je dovesti da me vidi – ako ona pristane – večeras u hotel. Rekao je da zna da ona neće pristati. Obećao je da će doći sam ako ona neće. Rekao je...“

Ona učuta, preplašeno stavivši ruku na usta kada se vrata otvoriše.

Čovek koji je otvorio vrata uđe, reče: „Oh, oprostite!“, užurbano skide smeđi šešir s glave, pa se povuče.

„U redu je, Majlse“, reče mu Spejd. „Uđi. Gospođice Vonderli, ovo je gospodin Arčer, moj ortak.“

Majls Arčer ponovo uđe u kancelariju, zatvori vrata za sobom, obori glavu, osmehnu se gospođici Vonderli

i sa šeširom u ruci načini neodređeno učtiv gest. Bio je srednjeg rasta, snažno građen, širokih ramena, debelog vrata, sa veseljačkim, rumenim licem teške vilice i nešto sedih u kratko podšišanoj kosi. Izgledalo je da je prevalio četrdesetu otprilike jednako davno kao Spejd tridesetu.

Spejd reče: „Sestra gospođice Vonderli pobegla je iz Njujorka s tipom po imenu Flojd Terzbi. Ovde su. Gospođica Vonderli je srela Terzbija i treba noćas da se nađe s njim. On će možda dovesti sestru sa sobom. Verovatnije je da neće. Gospođica Vonderli želi da nađemo sestru, odvojimo je od Terzbija i vratimo je kući.“ Pogledao je gospođicu Vonderli. „Je li tako?“

„Jeste“, reče ona jedva čujno. Stid koji su Spejdovi ulizički osmesi, klimanje glavom i uveravanje postepeno odagnali ponovo joj je zarumeneo lice. Pogledala je torbicu u krilu pa ju je nervozno zagrebala prstom u rukavici.

Spejd namignu ortaku.

Majls Arčer priđe i stade kod ugla stola. Dok je devojka gledala u svoju torbicu, on je gledao u nju. Njegove sitne smeđe oči predoše svojim smelim procenjivačkim pogledom od njenog oborenog lica do njenih stopala pa opet gore do lica. Onda pogleda Spejda i nemo zviznu u znak odobravanja.

Spejd diže dva prsta s naslona stolice kao kratak znak upozorenja pa reče:

„S tim ne bi trebalo da imamo nikakvih problema. Dovoljno je samo da imamo noćas čoveka u hotelu koji će ga pratiti kada ode i tako nas odvesti do vaše sestre. Ako ona dođe s njim, i vi je ubedite da se vrati s vama, utoliko bolje. U suprotnom – ako ne želi da ga ostavi pošto je nađemo – pa, i to ćemo nekako da sredimo.“

Arčer reče. „Aha.“ Glas mu je bio težak, grub.

Gospođica Vonderli diže pogled ka Spejdu, hitro, čela nabranog između obrva.

„O, ali morate biti pažljivi!“ Glas joj je malčice podrhtavao a usne su joj oblikovale reči u nervoznim trzajima. „Ja se njega strašno bojim, bojim se šta bi mogao da uradi. Ona je tako mlada, i to što ju je on doveo ovamo iz Njujorka tako je ozbiljno – da on možda ne – da joj možda nešto ne uradi?“

Spejd se osmehnu i potapša rukonaslon stolice.

„Samo sve prepustite nama“, reče on. „Znaćemo mi kako treba s njim.“

„Ali može li da joj nešto uradi?“ , bila je uporna.

„Mogućnost uvek postoji“, mudro klimnu glavom Spejd. „Možete se, međutim, osloniti na nas da ćemo to da sredimo.“

„Oslanjam se na vas“, reče ona iskreno, „ali želim da znate da je on opasan čovek. Iskreno mislim da ne preza ni od čega. Verujem da ne bi oklevao – da ubije Korin ako pomisli da će ga to spasti. Da li bi mogao to da uradi?“

„Niste mu pretili, zar ne?“

„Rekla sam mu da samo želim da je vratim kući pre nego što mama i tata stignu, tako da ne saznaju šta je uradila. Obećala sam mu da im neću reći ni reč ako mi pomogne, ali će se u suprotnom tata sigurno postarati da on bude kažnjen. Ne – ne znam da li mi je poverovao.“

„Može li da zataška stvar tako što će je uzeti za ženu?“ , upita Arčer.

Devojka porumene pa odgovori zbunjenim glasom: „On ima ženu i troje dece u Engleskoj. Korin mi je pisala o tome, da objasni zašto je otišla s njim.“

„Stvarno ih obično imaju“, reče Spejd, „mada ne uvek u Engleskoj.“ Nagnuo se napred da dohvati olovku i notes. „Kako on izgleda?“

„O, ima trideset pet godina, možda, visok je kao vi i ili je prirodno crnomanjast ili je veoma preplanuo. I kosa mu je tamna a ima guste obrve. Priča veoma glasno, hvalisavo, a ima nervozno, razdražljivo držanje. Ostavlja utisak da je... ostavlja nasilan utisak.“

Spejd, koji je pisao u notes, upita ne dižući pogled: „Boja očiju?“

„Plavosive su i vodnjikave, ali ne kao da je slabić. I – o, da – ima izraženu jamicu u bradi.“

„Mršav, srednje ili snažno građen?“

„Pravi sportski tip. Plećat je i drži se pravo, njegovo držanje bi se moglo opisati kao očigledno vojničko. Kada sam ga jutros videla bio je u svetlosivom odelu, a na glavi je imao sivi šešir.“

„Čime se bavi u životu?“, upita Spejd pošto je spustio olovku.

„Ne znam“, reče ona. „Nemam ni najblažu predstavu.“

„U koliko sati dolazi kod vas?“

„Posle osam.“

„Dobro, gospođice Vonderli, tamo će biti naš čovek. Pomoći će ako...“

„Gospodine Spejde, možete li doći vi ili gospodin Arčer lično?“ Načinila je molećiv pokret obema rukama. „Da li biste mogli lično da se postarate za to? Ne želim da kažem da će čovek koga biste poslali biti nesposoban, ali – oh! – mnogo se bojim onoga što može da se desi Korin. Bojim se njega. Da li biste mogli? Ja bih... očekivaću da naplatite više, naravno.“ Otvorila je torbicu nervoznim prstima i

stavila na Spejdov sto dve novčanice od sto dolara. „Hoće li ovo biti dovoljno?“

„Aha“, reče Arčer, „a ja ću lično da obavim posao.“

Gospođica Vonderli ustade i namah mu pruži ruku.

„Hvala vam! Hvala vam!“, uskliknu, pa pruži ruku Spejdu i ponovi: „Hvala vam!“

„Nema na čemu“, prekide je Spejd. „Drago nam je. Bilo bi zgodno da ili dočekate Terzbija u prizemlju ili pustite da vas u nekom trenutku vidimo s njim u foajeu.“

„Hoću“, obeća ona, pa ponovo zahvali ortacima.

„I nemojte da me tražite“, upozori je Arčer. „Videću ja vas, bez brige.“

Spejd otprati gospođicu Vonderli do vrata hodnika. Pošto se vrati za sto, Arčer pokaza glavom na novčanice od sto dolara i samozadovoljno zareža: „Stvarne su, nema šta“, diže jednu, presavi je i zavuče u džep prsluka. „A u njenoj torbici imaju braću.“

Pre nego što će sestri Spejd smesti u džep drugu novčanicu. Onda reče: „Pa, nemoj da je gnjaviš previše. Kako ti se čini?“

„Slatkiš! A ti meni kažeš da je ne gnjavim.“ Arčer iznenađeno prasnu u smeh bez veselja. „Možda si je ti, Seme, prvi video, ali sam se ja prvi prijavio.“ Stavio je ruku u džep pantalona i zaklatio se na petama.

„Napravićeš ti s njom svašta, vidim ja.“ Spejd se vučje naceri, otkrivši ivice zuba duboko u vilici. „Mnogo si mi ti pametan.“ Poče da mota cigaretu.